

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 19 του Θεριστί 1905 | ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός Οικονόμου αριθ 4 — ΑΡΙΘ. 133

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΕΡΜΟΝΑ: Άλλο πολιτικό γράμμα.
 Λ. ΒΕΛΕΛΗ: Πενταχτά και Σύντομα.
 ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ: Πρώτο βιβλίο (συνέχεια).
 ΦΡ. ΔΕ ΣΑΝΚΤΙΣ: 'Ο Οδηγός του Δάντη (συνέχεια).
 Ρ. Ε. ΡΑΒΟΛΙΝΙ: 'Η 'Ιλιάδα στην 'Ελλην. γλώσσα του λαού.
 ΣΠΗΛΙΟΥ ΑΝΘΙΑ: Ρουμλίνα ή αλιβάνιστη (δήγημα).
 Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ: 'Η ζωή στο Καστελλόριζο.— Τò νησί μας.
 ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟΥ: Οί έμποροι και ή πριλατεία τους στο έξωτεριό.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ: Είω. Δετρινού. Γ. Περγαίτη, Ρ. Φιλύρα, Γ. Ζουφρέ.
 ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΛΛΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ

Άθήνα 12 του Θεριστί 1905

Άγαπητέ φίλε,

Στό σημερινό φύλλο του «Νουμά» διαβασα ένα πολιτικό γράμμα που σου γράφουν από την Κέρκυρα. Δεν έχω τή διάθεση να συζητήσω αν ή κρίση που βγάζει ο κ. Κ. Θεοτόκης για τά πολιτικά πρόσωπα είναι όλως διόλου δίκαια και βάσιμη, μα επειδή αναφέρει στο γράμμα του μερικές γενικές αρχές που δε μου φαίνονται σωστές ή τουλάχιστον καλά ζηγημένες, ξεθαρεύουμαι να σου γράψω κ' εγώ δυό λόγια σαν είδος ύστερόγραφο.

Ο κ. Θεοτόκης (που με τόση μαέστρια σταύρωσε τό Διονυσίδωρο στο δυνατό του διήγημα τόν «'Απελλή») θέλει να έχη ό λεύτερος άνθρωπος «βαρθεία ριζωμένη τήν πίστη στην ισότητα τών ατόμων και στην απλότητα του λαού» και φαίνεται να πιστεύη πως ή δημοκρατία είναι γραμμένο να σώση τή ρωμισόνη. Είναι λογής λογής ισότητες ατόμων-νομικές, πολιτικές ή συνταγματικές, κοινωνικές. 'Η Γαλλική 'Επανάσταση τις ήθελε όλες και σσαλαπατώντας τήν άριστοκρατική ιεραρχία του καιρού της πάσχιζε να φέρη τήν κοινωνία στο ίσοπέδωμα και στην όριστική ίσορροπία που όνειρεύτηκε γενικά και κάπως πιο φιλοσοφικά ό Sebastian van Storck για τό τέλος του κόσμου. 'Ο απέρηφανος χαρακτήρας τής φυλής μας» μάς έφερε κ' έμάς να γυρέψουμε όλες τις ισότητες κι όλες τις λευτεριές και καθώς φρονεί ό κ. Θεοτόκης είναι πιθανό πως δε θα σήκωνε τό ρωμαίικο καμιά άριστοκρατία ή κοινωνική ιεραρχία — ήθική ή άνήθικη — τυφλωμένο από

τή μεγάλη, τήν αρχαία λατρεία του «τί είσαι σύ; και τί είμαι εγώ;»

Δε θα φιλονικήσω για τις νομικές ισότητες. Είναι δίκαιο κι απαραίτητο για τόν όργανισμό τής πολιτείας σήμερα, να είναι τά άτομα ίσα μπροστά στο νόμο και να μοιράζεται ή δικαιοσύνη με τά ίδια ζύγια σε όλους. 'Ως τόσο τις συνταγματικές και μάάλιστα τις κοινωνικές ισότητες θα είτανε, θαρρώ, πολύ πιο κερδισμένη ή 'Ελλάδα α δεν τις είχε κυνηγήσει από τήν αρχή τής πολιτικής κ' εθνικής της ζωής.

Κανένα άτομο δεν είναι όμοιο με άλλο — άληθινά δεν είναι άτομο που τό ίδιο να μην αλλάξη ζακουλθητικά και τόσο που να καταντζ νά μη μοιάζη πιά καθόλου με τήν αρχική του μορφή. Κι αν τά άτομα δεν είναι όμοια, δεν είναι και ίσα — στη δύναμη, στην ενέργεια, στην καταποσύνη. 'Από αυτό πρέπει να συμπεράνη κανείς ότι μερικά άτομα θα έχουν περισσότερα κοινωνικά δικαιώματα από άλλα γιατί δουλέψαν περισσότερο, γιατί έχουν περισσότερη γνώση, γιατί πολέμησαν τόν κοινό έχτρο καλύτερα από άλλους. Κι όταν αυτά τά προτερήματα κατανοούν κληρονομικά μερικόν οικογενειών τότε γεννιούνται οι καλές άριστοκρατίες εκείνες που έχουν πολιτικά προνόμια μα και που ξέρουν πως χρειάζεται να κυβερνήσουν τόν τόπο τους.

'Αμα λευτερωθήκαμε από τόν Τούρκο τέτοια άριστοκρατία χρειαζούνταν ό έλληνικός λαός γιατί κείνος είταν άμαθος, άνέτοιμος για ισότητες και λευτεριές που προϋποθέτουν κοινωνικά ζετυλιγμένα πολυκαίρινα και πολιτισμό κάπως προχωρημένο. Μπορούσαμε τότε να φτιάσουμε μια λογική κι ωφέλιμη άριστοκρατία με τους Φανασιώτες, τους ήρώους του Σηκωμού, και τή βενεζιάνικη άριστοκρατία που είχε μορφωθή στα 'Εφτάνησα. Αυτό δεν έγινε για πολλούς λόγους που δε θα ζετάρω εδώ μα πρό πάντων από τή βίαση που δείξαμε σε όλα μας τήν πολιτική ζωή από τότε που ζεσκλαβωθήκαμε και πρωτίτερα ακόμη. Θα έλεγα μάάλιστα πως είτανε μεγάλο λάθος ν' αρχίση ό Σηκωμός στα 21 αντί να περιμένη τό έθνος ίσαμε τήν εποχή του 48 τότε που και καλύτερα έτοιμασμένο θα είταν και θα έβρισκε πιο συστηματική συμπάθεια από φιλελεύτερη — κι όχι μόνο φιλελληνική — Ευρώπη.

Κ' επειδή κοινωνία δίχως βαθμούς και κυβερνητικές τάξεις δε στέκεται, για αυτό έχουμε σήμερα τήν άριστοκρατία που μάς έφτειεσαν οι άκαπίστρωτες ισότητες — δηλαδή τους βουλευτάδες και τους χρηματιστάδες. Κι από όλες τις άριστοκρατίες ή καλύτερα τις όλιγαρχίες, ή πλουτοκρατία κ' ή βουλευτοκρατία είναι βέβαια οι όλιγώτερο βάσιμες, οι πιο άνήθικες κ' οι πιο ψεύτικα φιλελεύτερες.

Πολιτικός λοιπόν που δε νοιώθει πως τά πολι-

τικά συστήματα είναι λόγια μόνο όσο δε βασίζονται σε κοινωνικές πραγματικότητες, δεν μπορεί να κυβερνήση και να μορφώση τόν τόπο του. Γιατί παρά πάνω απ' όλα ό άληθινός πολιτευτής είναι δασκαλος του λαού, και σε λαούς που είναι στα νιάτα τους ακόμα χρειαζούνται δασκάλοι άνοιχτομάτες, ίσοι, σκληροί κάποτε. Τέτοιους δασκάλους δεν εύτύχησε ακόμα να δη ή Ρωμισόνη αν κ' ίσως τους είχε και τους έχει ανάγκη παρά πάνω από κάθε άλλο έθνος. 'Ας μην ξεχνούμε πως ή τούρκικη σκληρά μάς κληροδότησε τή φτώχεια και τό ψέμα και πως όσο δε βρίσκεται μια όλιγαρχία έξια να διδάξη στο λαό τους νόμους τής δουλειάς και τής αλήθειας, θα παραδέρνουμε στην ίδια κακομοιρία, τήν ίδια ψευτοζυπνάδα, τήν ίδια άδυναμία κι άνειλικρίνεια που μάς χτυπιάζουν και μάς πεδικλώνουν τώρα και τόσα χρόνια.

'Αν ό μακαρίτης Σόλωνας ζαναζωνάτευε τώρα, πολύ φοβούμαι πως θα τόν έπικνε πάλι ό παλιός του θυμός:

αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀρραβήσιν
 ἄστοι βούλονται χρήμασι πειθόμενοι,
 δήμου δ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος...
 οὐδὲ σολιάσσονται σεμνὰ θέμεθλα Δίκης
 ἢ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γινόμενα πρὸ τ' ἰόντα,
 τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἤλθ' ἀποτεισομένη
 τοῦτ' ἤδη πάτη πόλει ἔρχεται ἔλκος ἀρυκτον'
 εἰς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην,
 ἢ στάσιν ἔμφυλον πόλεμόν θ' εὐδοντ' ἐπαγείρει.
 . . . . . τῶν δὲ πενιχρῶν
 ἰκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπήν
 παθέοντες δεσμοῖσι τ' ἀεικέλοισι δεθίνετες.
 οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἰκαδ' ἐκάστω.

Ταῦτα διδάξει θυμὸς 'Αθηναίους με κλειύει

'Ελπίζω να μην παρεξήγησα τις ιδέες του κ. Θεοτόκη. Κι αν αποφάσισα να σου γράψω, φίλε Νουμά, τά λίγα τούτα λόγια δεν είναι ή γιατί θάρρεψα πως σου ξεφούρμισα πρωτότυπους λογισμούς ή καμιά καινούρια ρετσέτα για να σωθή τό Ρωμαίικο, μα γιατί αξίζει, νομίζω, να λέμε και να ζαναλέμε καθαρά πως είναι τά πράματα, κ' έτσι να μη γελοιούμαστε όλοένα από τά λόγια.

ΕΡΜΟΝΑΣ

Φίλος: «Και μπορείς λες πάντα να εύχαριστῆς τά κορίτσια με τά προμαντέματά σου;»

Μοιρολόγος: «Ναι! όλο τό πίν είναι να τους λέω πως είναι για να παντρευτούνε!»

«'Η λάσπες θάναι ή σκόνη όλο τόν καιρό, μουρμούρισε ό άπαισιόδοξος.

«Μά κοίταξε τί εύλογία, παρατήρησε ό αισιόδοξος, που ποτές μαζί δεν είναι και λάσπες και σκόνη!»